

Original article

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Söyleminde Duygu, Etik ve Estetik Değerlerin Yansımaları

Reflections of Emotional, Ethical, and Aesthetic Values in the Discourse of Teaching Turkish as a Foreign Language

Nilsu Tarhan ^a & Mesout Kalın Salı ^{b,*}

^a Department of Turkish Language, Çanakkale Onsekiz Mart University, Çanakkale, Türkiye

^b Turkish Language Teaching Application and Research Center (TÖMER), Çanakkale Onsekiz Mart University, Çanakkale, Türkiye

Özet

Dil, ses ve anlam unsurlarının bir araya gelerek kodlanmasıyla oluşan toplumsal bir olgudur ve bireyler arasında düşünce, duygu ve bilgi alışverişini sağlayan en temel iletişim aracıdır. Söylem çözümlemesi, dilin bu toplumsal yönünü anlamlandırmada önemli bir yöntem olarak öne çıkmaktadır. Martin ve White'in (2005) geliştirdiği Değerleme Kuramı (Appraisal Theory), söylemdeki ifadelerin yalnızca yüzeydeki anlamlarını değil, aynı zamanda alt metinde yer alan duygusal, etik ve estetik boyutlarını da ortaya çıkarmayı amaçlar. Kuramın temel bileşenlerinden biri olan Tutum (Attitude) dizgesi; Duygulanım (Affect), Takdir (Appreciation) ve Yargı (Judgment) alt başlıkları aracılığıyla yazarın veya konuşucunun bireysel değerlendirmelerini, toplumsal değer yargılarını ve kültürel bakış açılarını yansıtır. Bu araştırmanın amacı "Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Türkçe Ders Kitabı"nın (2024) B1, B2 ve C1 düzeylerindeki okuma metinlerini "Değerleme Kuramı"nın "Tutum basamağı kapsamında söylem çözümlemesine tabi tutarak bir inceleme sunmaktır. Çalışmada, toplam yirmi iki metin analiz edilmiş; Tutum basamağının Duygulanım, Takdir ve Yargı alt kategorileri üzerinden Türk kültürünün, değerler sisteminin ve toplumsal algı biçimlerinin farklı dil düzeylerinde nasıl temsil edildiği ortaya konmaya çalışılmıştır.

Anahtar kelimeler: Türk Söylem Çözümlemesi, Değerleme Kuramı, Tutum Basamağı, Duygulanım, Takdir, Yargı

Abstract

Language is a social phenomenon formed through the coding of elements of sound and meaning, serving as the most fundamental means of communication that enables the exchange of thoughts, emotions, and information among individuals. Discourse analysis stands out as an important method for interpreting this social dimension of language. The Appraisal Theory developed by Martin and White (2005) aims not only to reveal the surface meanings of expressions in discourse but also to uncover their underlying emotional, ethical, and aesthetic dimensions. One of the core components of the theory, the Attitude system, reflects the writer's or speaker's personal evaluations, social value judgments, and cultural perspectives through its subcategories: Affect, Appreciation, and Judgment. The aim of this study is to analyze the reading texts in the "New İstanbul Turkish Textbook for International Students" (2024) at levels B1, B2, and C1 through discourse analysis within the framework of the Attitude system of the Appraisal Theory. In total, twenty-two texts were examined, and the study seeks to demonstrate how Turkish culture, value systems, and forms of social perception are represented across different language levels through the subcategories of Affect, Appreciation, and Judgment.

* Corresponding author:

Mesout Kalın Salı, Turkish Language Teaching Application and Research Center (TÖMER), Çanakkale Onsekiz Mart University, Çanakkale, Türkiye.
Email: mesoutsali@comu.edu.tr

Keywords: Discourse Analysis, Appraisal Theory, Attitude System, Affect, Appreciation, Judgment

Received: 22 October 2025 * **Accepted:** 15 December 2025 * **DOI:** <https://doi.org/10.29329/jeps.2025.1400.5>

GİRİŞ

Dil, bir iletişim aracı olmanın yanı sıra “insanla nesne arasında ilişki kuran, gerçek dünyayı kurmaca dünyaya aktararak bir toplumun dünyayı algılama biçimini yansıtan, insanın düşünce oluşturmasını ve düşüncelerini iletmesini, kendisine iletilen düşünceleri algılamasını sağlayan; çözümlenebilir insan seslerinden kurulu ve çift eklemli bir sistemdir.” (Börekçi, 2009). İnsan ise -doğası gereği- öğrenme yetisine sahip olduğu bu sistemi -ana dilini- ailesinden ve/veya sosyal çevresinden edinebilir. Hatta kişi; ekonomik, politik, eğitim gibi nedenlerle başka dilleri de öğrenme ihtiyacı duyabilir. Buna dayalı olarak da günümüzde yabancı dil öğrenmenin bir ihtiyaç haline geldiğini söylenebilir (Kalin Sali, 2018). Söz konusu olan “dil öğrenme ihtiyacı” yalnızca sözcükleri ve dil bilgisi yapılarını edinmekten ibaret değildir; o dili konuşan toplumun, yaşam biçimini, edebiyatını ve düşünce dünyasını yani kısacası kültürünü tanımayı gerektirir. Bu konuda özellikle edebiyat metinleri, ait oldukları milletin kültürünü, tarihini, toplumsal değerlerini, zevklerini taşımakta olup yabancı dil öğretiminde işlevseldir. Çünkü yabancı dil öğretiminin işlevlerinden biri de o dilin arka planındaki kültürünün öğretimi olarak görülebilir (Kudat, 2007). Bunun nedeni, toplumların düşünce yapıları farklılık gösterebildiğinden bir topluma ait dili öğrenirken o toplum gibi düşünülmesi gerekliliğidir (Bölükbaş ve Keskin, 2010). Bu şekilde yabancı bir dili öğrenen kişilerin anlama ve anlatma becerileri; o dilin kültürünü algılama, anlama, anlatma, belirli yapılara hâkim olabilme ve duruma uygun tepki verebilme becerileriyle doğrudan ilişkili görülmektedir. Ayrıca kişinin öğrendiği dili, ihtiyacını karşılamaya yönelik bir ortamda ve uygun biçimde kullanması için hedef dilin kültürünü kendi doğal yapısı ile tanımayı gerektirmektedir (Aktaş, 2005).

Bir yabancı dilin gerektiği şekilde kullanılması “iletişimsel dil öğretiminin” özelliklerinden biri olarak gösterilmekte olup dil bilimi, dil öğrenme sürecini toplum dilbilim ve edimbilimin bilgi, becerileriyle ele almaktadır. Dolayısıyla öğrencilerin, farklı sosyal kimliklere sahip kişilerin ayırt edici özelliklerini fark edebilmesini ve böylelikle hedef dildeki “bağlam”ın daha iyi anlaşılabilmesini mümkün kılmaktadır (Ökten ve Kavanoz, 2014). Korkmaz “bağlam”ı, “Bir cümlede herhangi bir kelimenin anlamının daha iyi belirlenebilmesi ve başka anlamlarından ayırt edilebilmesi için kendisini çevreleyen ve karşılıklı ilişkide bulunduğu öteki öge veya ögelerle oluşturduğu bütün” (2007, s. 33) şeklinde tanımlamaktadır. Dolayısıyla öğrenilen yabancı dili sadece basit birer cümle ya da söz dizimi olarak görmek yeterli sayılmamakta, ayrıca o dilin “söylemler”inin de anlamlandırılmaya çalışılmasıyla öğrenmenin daha etkili olacağı düşünülmektedir. Bunun nedeni hedef dili öğrenenlerden yalnızca yeni

söz varlığı, söz dizimsel kalıplar ve fonoloji öğrenmeleri değil aynı zamanda söylem yetkinliği, sosyodilbilimsel yeterlilik, etkileşimsel yetkinlik kazanmaları da beklenmektedir. Çünkü hedef dilin söylem ve sosyokültürel kalıpları hakkında bilgi ve tecrübe olmadan iletişim güçlüğü ile yanlış anlaşılmanın olması muhtemel görülmektedir (Demo, 2001).

“Söylem” bir dilin kullanım şekli olarak kabul edilmekte, bu da dil-söylem ilişkisinin varlığını ortaya koymakta ve -genel olarak- dilin sosyal işlevini gerçekleştirmek için kişinin ürettiği sözlü ya da yazılı dilsel olguların tümü şeklinde ifade edilmektedir. Ancak “söylem” sözcüğü, alan yazın ve günlük hayatta çok farklı şekillerde de kullanım alanı bulabilmekte olup bunları görüş ve bakış açısı, anlatım şekli, kişi ya da topluluğa ait karakteristik özellik taşıyan öğretiler, ideoloji, sözlü ya da yazılı metinler, biçem, dil, sav ve görüşler olarak sıralamak mümkündür (Kocaman, 2009). Ayrıca söylemler sözceleme öznesinin sosyal, psikolojik, kültürel birikimini yansıtan ve belli bir bağlam içinde değer kazanan sözlü ya da yazılı ürünler olarak görülmektedir (Gür, 2011). Kısacası, konuşan özne sözcenin sorumluluğunu aldığı zaman artık dilden söyleme geçişin gerçekleştiğini söylemek mümkündür (Eziler Kıran, 2018). Vardar da söylemi (sözce ifadesiyle) “bir ya da birçok tümceden oluşan başı ve sonu olan bildiri” (1998, s. 179) olarak tanımlamaktadır. Bir başka deyişle sözce; “sözceleme öznesinin belli bir bağlamda ve belli bir zaman diliminde ürettiği sözlerin bütünü” şeklinde ifade edilmektedir (Gür, 2011).

Söylemin dil öğretimi / öğreniminde oynadığı önemli rolü ve söylem temelli yaklaşımların öğrencilerin iletişimsel yeterlilik, eleştirel düşünme becerileri, kültürlerarası yeterlilik ve genel dil yeterliliği geliştirmelerine yardımcı olmada etkili olabileceği öne sürülmektedir (Jones, 2012; Waring, 2018).

Bilimsel araştırmalar kapsamında da söylem temelli yaklaşımlar bulunmakta olup bunlardan en sık kullanılanlarından biri “söylem çözümlemesi”dir. Söylem çözümlemesi terimini ilk defa 1952 yılında Harris kullanmış ve yeni bir süreç başlamıştır. Artık bilim insanları soyut olan dil olgusunu değil de bildirişim işlevini gerçekleştiren dil birimlerini incelemeyi, yani cümleden büyük birimleri dikkate alarak söylemi incelemeyi amaç haline getirmişlerdir (Chafe, 2003; Freedle, 1977; Schifffrin, 2004’ten aktaran Gür, 2011). Böylece 1960’lı yıllardan sonra “kim, nerede, ne zaman, kiminle, ne konuşuyor” sorularına cevapsız kalan klasik yapısalcılık, üretici dönüşümsel dil bilgisinin ötesine gidilerek dil bilimin “tümce” düzeyini aşmasını ve dilin daha büyük birimlerine geçiş yapmasını sağlamıştır. Dolayısıyla dil bilimi artık “söylem”e odaklanarak gerçek yaşamın çeşitli durumlarında üretilen sözcük dizilerine önem vermeye başlamış olup söylemin incelenmesiyle “sözceleme” sorununun ve “söylemsel öğelerin” incelenmesinin de yolunu açmıştır (Kıran ve Eziler Kıran, 2018).

Söylem Çözümlemesi ve Temel Kavramları

Söylem çözümlemesi, en kısa tabirle “dil kullanılarak oluşturulan söylem ile sosyal gerçekliğin anlaşılması için yapılan çözümleme” şeklinde tanımlanabilir. Buradan hareketle söylem çözümlemesi

kullanılarak söylemin gizli yapısında yer alan sosyal ve psikolojik uyaranların tespitine çalışıldığı söylenebilir. Bir başka ifadeyle sözün derininde duran ve dışa yansımayan duygu ve düşünceleri açığa çıkarma amaçlanır (Gür, 2011). Baş ve Akturan (2008) çalışmalarında söylem çözümlemesinin temel kavramlarını şu şekilde sıralamaktadırlar:

- Anlam bilimsel (Semantik): Bir bilim dalı olarak anlambilim, metnin veya söylemin içinde ve dışında yer alan bütün anlam ilişkilerini incelemektedir. Anlam bilimsellik söylemleri, metin ile kullanıcısı arasındaki ilişkiler de göz önünde tutulmak suretiyle, sözcük ve tümcelerin dilbilimsel anlamlarıyla ilişkilendirerek açıklanmaya çalışılmasıdır.
- Sözdizimsel (Sentaks): Bir sözcüğün cümlede başında veya sonunda bulunması veya bir cümlede ifadenin ortasında veya sonunda yer alması ile anlam farklılıkları oluşmaktadır. Dolayısıyla sözdizimsellik, sözcükleri cümle içinde veya ifadenin tamamında bulundukları yere göre anlamlandırmayı amaçlamaktadır.
- Göstergebilim (Semioloji): Göstergebilim bir metni veya söylemi çözümlerken, kendi içerisinde tutarlıdır. Ayrıca; metnin anlam evrenine, yüzeysel ve derin düzeylerdeki yapısına açıklık getirmeye yönelik bir sistematik gözeterek kullandığı çözümleme araçlarıyla belirlediklerini denetlemektedir. Göstergebilim, söylemin çözümlemesinde simgelerden yararlanmayı hedeflemektedir.

Söylem çözümlemesi, dilin sosyal etkileşimlerde güç farklılıklarını oluşturmak ve güçlendirmek için bir araç olarak nasıl işlev gördüğünü incelemek için teorik bir bakış açısı sunar (Fairclough, 2003). Ancak söylem çözümlemesi, yabancı dil öğretiminde kullanılan bir yöntem olmakla birlikte literatür kapsamında “duygu, etik ve estetik değerlere” yönelik analiz çalışmaları oldukça sınırlıdır. Bu konuyla ilgili M. A. Silmi Mahrudin Didin Nuruddin Hidayat, Nida Husna ve Alek tarafından yapılan “Critical Discourse Analysis of Moral Values in EFL Textbook for Senior High School” adlı çalışma dikkat çeker (Silmi vd., 2023). Söz konusu çalışma Endonezya’da liselerde okutulan İngilizce öğretimi ders kitabındaki ahlaki değerlerin eleştirel söylem çözümlemesi üzerine hazırlanmıştır. Yine benzer şekilde Dewi Puspitasari, Handoyo Puji Widodo, Lulut Widyaningrum, Alhasan Allamnahrah, Reni Puspitasari Dwi Lestari tarafından ele alınan “How do primary school English textbooks teach moral values? A critical discourse analysis” adlı çalışma yine Endonezya’da ilköğretim İngilizce ders kitaplarının ahlaki değerleri nasıl öğrettiğine dair bir söylem çözümlemesidir (Puspitasari vd., 2021). Khoirunnisa, Suryaman ve Yanto tarafından yazılan “Moral education in ELT: A critical discourse analysis of tolerance values represented in Indonesian EFL textbook.” adlı makale ise yine Endonezya’da İngilizce ders kitaplarında yer alan hoşgörü değerlerinin eleştirel söylem çözümlemesine yönelik bir çalışmadır (Khoirunnisa, vd., 2021). Buradan hareketle yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanı içinde -mevcut kapsamda- duygu, etik ve estetik değerlere yönelik çalışmalara odaklanılmış olup ilgili konuda herhangi bir çalışmaya rastlanamamıştır.

Bu çalışma, Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler için Türkçe Ders Kitabı B1, B2, C1 seviyelerinin okuma metinlerinde yer alan “duygu, etik ve estetik değerlere” yönelik bir söylem çözümlemesini amaçlamaktadır. Çalışmanın bu seviyelerle sınırlı tutulmasının nedeni duygu, etik ve estetik gibi kavramların genelde figüratif dil kapsamında olması ve Millî Eğitim Bakanlığı (MEB), Türkiye Maarif Vakfı tarafından yabancı dil olarak Türkçe öğretimine yönelik hazırlanan programların mecazları orta düzeyden (B1-B2) itibaren dört temel dil becerisinde sunmaya başlamasıdır (MEB-TYDÖP, 2020; TMV-YDTÖP, 2020). Bu amaç doğrultusunda da metinlerdeki söylemlerin hangi bağlamda kullanıldığına odaklanılarak metinlerin derin yapısındaki anlamları ortaya konulması yoluna gidilmektedir. Ayrıca bu çalışmanın kuramsal temeli, Jim Martin ve Peter White tarafından ortaya atılan “Değerleme Kuramı”na dayanmaktadır. Dolayısıyla mevcut çalışmada yürütülecek olan söylem çözümlemesi ilgili kuramın parametreleri ışığında gerçekleştirilecektir.

Değerleme, kişinin sosyal ilişkilerini müzakere etmek için nesnelerin veya insanların değerlendirilmesiyle ilgilenen kişilerarası anlamlar sistemi olarak bilinir. Martin ve White Değerleme Kuramını “söylemin anlambilimsel bir seviyesinde bir kişilerarası yaklaşım” olarak tanımlamaktadır (Martin ve White, 2005, s. 33). Kişiler arası anlam boyutuyla alakalı bir kuram olan Değerleme Kuramı, mevcut tümcelerın ötesindeki anlamlara gönderimde bulunma çabasındadır (Mora, 2011).

Değerleme Kuramında katılım, derecelendirme ve tutum olmak üzere üç ana başlık yer almaktadır. Bunlardan “katılım”, metnin içinde öznelere var olma şekliyle ilgili dilsel kaynaklardan oluşarak metin içindeki bir konuşmacıyla diğer sesleri göstermektedir. Ayrıca yazarın metin içinde görülüp görülmemesi ile oluşturulan fikirler-konuşma dizilimine odaklanmaktadır (Ercan ve Dizdarcı, 2016). Değerleme Kuramı’nın ikinci alt başlığı “derecelendirme” olup derecelendirme; katılım ve tutum basamaklarının ortak bir özelliği şeklinde bir düşüncenin yoğunluğu veya odak noktasını ifade etmektedir (Özmen, 2019). Değerleme Kuramının son alt başlığı olan “tutum” ise konuşmacıların duygusal tepkilerini ve yargılarını içererek bir ifadenin pozitif veya negatif değerlendirilmesi için farklı fikir yapılarını barındırmaktadır.

“Tutum” alt başlığını kendi içinde ayrıca üç alt dizgeye bölünmekte olup bunlar “duygulanım”, “takdir” ve “yargıdır”. Duygulanım, duyguyu esas alarak açıklama yaparak duyguların ve duygusal tepkilerin çeşitli açılardan değerlendirilmesini kapsar ve duyguyu referans alır. Ayrıca duygulanımda yazar, değerlendirmesini daha kişisel yapar. Diğer alt dizgi olan “takdir” nesnelerin, olayların ve süreçlerin estetik ilkeler ve toplumsal değerler bazında ele alınmasını esas almaktadır. Son alt dizgi “yargı” ise davranışların toplumsal kurallara açısından değerlendirilmesi olarak ifade edilmektedir (Baykal, 2016; Ercan ve Dizdarcı, 2016). Dolayısıyla “duygulanım”da bireysel algı hâkim durumdayken “yargı”da toplumsal algının mihmandarlığı söz konusudur. Sonuç olarak “değerleme”, konuşmacıların/yazarların duygularının güçlendirildiği ve kategorilerin bulanıklaştırıldığı derecelendirme olgusuyla ilgilidir (Martin ve White, 2005).

Bu çalışmanın, “değerler kuramı”na dayalı söylem çözümlemesiyle ilgili mevcut literatüre katkı sağlayacağı öngörülmektedir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarındaki okuma metinlerinin içerdiği “duygu”, “etik” ve “estetik değerler”e yönelik söylem çözümlemesini amaçlayan bu çalışmada, “Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarının okuma metinlerinde “duygu”, “etik” ve “estetik değerler”in yansımaları nasıldır?” temel araştırma sorusuna dayalı olarak aşağıdaki alt problemler sorgulanmıştır:

1. Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Türkçe Öğretim Setinin B1 seviyesindeki okuma metinlerinde “duygu”, “etik” ve “estetik değerler”in yansımaları nasıldır?
2. Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Türkçe Öğretim Setinin B2 seviyesindeki okuma metinlerinde “duygu”, “etik” ve “estetik değerler”in yansımaları nasıldır?
3. Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Türkçe Öğretim Setinin C1 seviyesindeki okuma metinlerinde “duygu”, “etik” ve “estetik değerler”in yansımaları nasıldır?

YÖNTEM

Bu çalışma, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarının okuma metinlerinde “duygu”, “etik” ve “estetik değerler”in nasıl yer aldığını ortaya koymayı amaçlayan nitel bir araştırmadır. Mevcut amaca ulaşabilmek için kapsam dahiline alınmış ders kitapları, söylem çözümlemesiyle incelenecek olup bundan dolayı ilgili çalışma doküman analizi tekniğini içermektedir. “Doküman analizi, belgeyi inceleme ölçütlerini belirleme, belgeden veriye ulaşma ve elde etme, belge için kullanılacak veri analizini belirleme, belgeden elde edilen bulguları kodlama, elde edilen verilerin güvenilirliğini doğrulama ve elde edilen sonuçları sınıflandırarak ifade etme sürecini içeren bir süreç olarak açıklanmaktadır.” (Kılıç ve Kemiksiz, 2024, s. 418).

Veri Kaynağı

Araştırmanın veri kaynağı, Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler İçin Türkçe Öğretim Seti (2024) olup bu setin B1, B2 ve C1 seviyesinde yer alan toplam 22 okuma metninden oluşmaktadır.

Veri Analizi

Çalışmada toplanan veriler söylem çözümlemesi kapsamında elde edilmiş olup “söylem çözümlemesi, yazılı metinlerin ayrıntılı bir dilbilimsel analize tabi tutulduğu nitel bir analiz türüdür. Söylem çözümlemesi, dilin sosyal yaşamın önemli bir bileşeni olduğu ve sosyal yaşama ait diğer tüm bileşenler ile diyalektik bir ilişki içerisinde olduğu varsayımına dayanmaktadır.” (Özdemir, 2010, s. 337). Söylem araştırmaları; semantik, fonoloji, sentaks, morfoloji ve pragmatik yaklaşımlarda görüldüğü gibi cümleyi temel alan dar kapsamlı dil analizi olmayıp tam tersine, dil kullanımının daha büyük bölümlerini sosyokültürel bağlam çerçevesinde ele alıp inceleyen bir yaklaşımdır (Atay, 2007’den aktaran Çelik ve Ekşi, 2008). Mevcut çalışmada yer alan söylem çözümlemesi, ilgili veri

kaynağındaki okuma metinlerini Değerleme Kuramının “Tutum” basamağı kapsamında gerçekleştirilmiştir. Buradan elde edilen veriler ise her bir alt problem cümlesini cevaplayacak şekilde kod, kategori ve tema sistemiyle ifade edilmiş olup ayrıca ilgili veri çalışmanın temel aldığı Değerleme Kuramı Ulamları ve Alt Ulamlarına dayalı olarak sınıflandırılmıştır.

Çalışmanın Güvenirliği

Nitel araştırmalarda güvenilirlik, genellikle geçerlikle yakından ilişkilidir ve bilimsel bir çalışmanın tekrarlanabilirliğini vurgulamaktadır (Pelto ve Pelto, 1978). Bu tekrarlanabilirlik ilkesine dayalı olarak mevcut çalışmada yer alan okuma metinleri, her iki araştırmacı tarafından ayrı ayrı analiz edilmiş olup elde edilen veriler karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırma sonucunda iki araştırmacının verileri aynı veya birbiriyle tutarlı ifadeler olması durumunda ilgili veri araştırmaya dahil edilmiş diğerleri ise kapsam dışı bırakılmıştır. Sonuç olarak, farklı uzmanların sonuçlarının karşılaştırması ve çalışmaya tutarlı bulguların eklenmesi ile çalışmanın güvenirliliği sağlanmaya çalışılmıştır. Bunun yanı sıra tespit edilen kodlar da bağlamıyla birlikte sunulmuştur.

BULGULAR

Bu bölümde veri kaynağı kapsamında yer alan “Duygu”, “Etik” ve “Estetik” Değerlere yönelik gerçekleştirilen söylem çözümlemesi neticesinde elde edilen bulgular yer almaktadır. İlgili bulgular dil seviyelerine göre ayrı bir şekilde tablolastırılmış olup detaylı olarak açıklanarak sunulmuştur.

Tablo 1. Veri Kaynağının B1 Seviyesindeki Duygu, Etik ve Estetik Değerlere Yönelik Bulguları

Tema	Kategori	Kod	Kuramın Tutum Basamağı
Türk Aile Yapısı	Aile Bağı	...Hayatım, dedemin yanında geçti. Ben onu örnek aldım. Söz tutmayı, insanlara güvenmeyi ve saygı duymayı ondan öğrendim. Babam çiftçiydi. Ben de yazları ona yardım ediyordum. (B1/2B)	Duygulanım
		...hiçbir şeyim yok sanıyordum ama ailem bana birçok deneyim ve bilgi vermiş. Başarılı olmak için her şeye sahipmişim. (B1/2B)	Duygulanım
		...sağlıklı olmak için ailenizle, dostlarınızla buluşmalısınız. (B1/3A)	Etik (Yargı)
		...eşim vefat ettikten sonra hayatımda büyük bir boşluk oldu. (B1/4A)	Duygulanım
		...ailemizde herkesin farklı bir işi var. (B1/6B)	Etik (Yargı)
		...Çadır bizim yuvamız. (B1/6B)	Duygulanım
	Ailedeki Hiyerarşik Yapı	...çadırın içinden dışarıyı görebilirsiniz ama dışarıdan içeriye kimse göremez (Ailenin mahremiyeti kutsaldır.) (B1/6B)	Duygulanım
		...Aileler her zaman çocuklarının doktorluk, avukatlık gibi saygın bir meslek seçmelerini ister. (B1/2C)	Etik (Yargı)
		...Bazı aileler ise çocuklarının baba mesleğini yapmalarını ister. (B1/2C)	Etik (Yargı)
	Nesil Farkı	...benim babam da dedem de çiftçiydi. (B1/4A)	Takdir
		...“ ergenlik meslekleri ” (B1/2C)	Takdir
		...sınıf arkadaşlarım torunum yaşındalar ama onlarla iletişimim iyi. B1/4A)	Etik (Yargı)

Türk Kültürü ve Bireysel Bakış Açısı	Duygusal tepkiler	...benden yaşca küçük öğretmenlerimin sorularına yanlış cevap vermek beni korkutuyor. (B1/4A)	Duygulanım
		...benim için çok önemli (B1/1A)	Duygulanım
		...tatlı bir yorgunluk (B1/1B)	Duygulanım
		...Ne güzel değil mi? (B1/1B)	Duygulanım
		...Ne güzel sen her şeyi biliyorsun. (B1/1B)	Duygulanım
		...Hoş bulduk İzmir (B1/1C)	Duygulanım
		...İzmir'in en güzel yeri... (B1/1C)	Takdir
		...Tabii ki Türk çayı	Takdir
	Aidiyet	... ikinci vatanım Türkiye, memleketim İzmir. (B1/1C)	Takdir
Türk Kültürü ve Toplumsal Bakış Açısı	Geleneksel Değerler / Yaptırımlar / Normlar	...bazı ev sahipleri bekâra ev vermek istemiyorlar. (B1/1A)	Etik (Yargı)
		...yalnız yaşamaya uygun (B1/1A)	Etik (Yargı)
	Yardımlaşma	... iş bölümü yapalım (B1/1B)	Etik (Yargı)
		...sen doğalgaz, telefon ve internete abone ol. (B1/1B)	Etik (Yargı)
	Sosyal İlişkiler	...“Hocam” kelimesi samimi bir hitapmış. (B1/1C)	Duygulanım
		...Göz teması kurmak en yaygın beden dili işaretidir. (B1/6A)	Etik (Yargı)
	Başarı ve Çalışmanın Değeri (Toplumsal Drama)	...Ben altı kardeşli bir ailede, Fırat nehrinin kenarında, Munzur Dağları'nın eteğinde küçük bir kasabada büyüdüm. (B1/2B)	Etik (Yargı)
		...ailemin ekonomik durumu yoktu. (B1/4A)	Etik (Yargı)
	İş Hayatı	...sadece maaşımızı zamanında ödemelerini, izin günlerimizin sayısını ve ofisteki rahatımızı düşünürüz. (B1/2A)	Etik (Yargı)
		...Etkisiz eleman, İngiliz anahtarı, Kurnaz, Korkak, İdeal (B1/2A)	Etik (Yargı)
...Siz siz olun farklı kültürden insanlar ile iletişime geçerken beden dili kullanımına dikkat edin. (B1/6A)		Etik (Yargı)	
Yabancı Kültürlere Yaklaşım	... Her yiğidin ayrı bir yoğurt yiyişi vardır. (B1/2B)	Etik (Yargı)	
	...Kötü komşu insanı mal sahibi yapar. (B1/5B)	Takdir	
İnanç	Tevafuk / Tefekkür / Şükür / Sabır	...Allah bir kapıyı kapatır ötekini açar. (B1/5B)	Etik (Yargı)
		...Kötü olayların içimizi kemirmesine izin vermemeliyiz. (B1/5B)	Etik (Yargı)
		...Her şey doğru zamanda başlar. (B1/5B)	Etik (Yargı)

Tablo 1’den hareketle veri kaynağının B1 seviyesinde toplam on sekiz okuma metni incelenmiş olup bu metinlerin on bir tanesinde “değerleme kuramı”nın “tutum” dizgesinde yer alan “duygu”, “etik” ve “estetik değerler”e karşılık bulan otuz yedi ifade tespit edilmiştir. Tespit edilen bu ifadelerin on dokuz tanesi “etik/yargı” bağlamı içermektedir. Altı ifadenin olumsuz, on üç ifadenin olumlu bağlamda verildiği bu bağlamların da çoğunluğunun kültür ve toplumsal bakış açısına göre yansımaları ile inancı kapsadığı görülmüştür. Örneğin “bazı ev sahipleri bekâra ev vermek istemiyorlar.” cümlesinde art anlam olarak Türk toplumunun genel manada konuya bakış açısı ortaya konmakta, evlilik kurumunun önemi ve kutsallığının toplum içinde gördüğü kabul neticesinde bekâr olanlara aynı şekilde bakılmadığı örtük biçimde ifade edilmektedir.

Tespit edilen diğer on iki ifadenin “duygu/duygulanım” bağlamı içerdiği tespit edilmiştir. Söz konusu verinin on tanesi “olumlu” duygu ifadesini barındırırken iki tanesi “olumsuz” duygu ifadesi içermektedir. Özellikle Türk aile yapısında sıklıkla aile bağlarının öneminin, güven ortamının, nesil

farklılıklarına rağmen büyüğe saygının, büyüklerin alt jenerasyona korumacı yaklaşımının, yuvanın kutsallığının vurgulandığı görülmüştür. Buna örnek olarak “Çadır bizim yuvamız.”, “Eşim vefat ettikten sonra hayatımda büyük bir boşluk oldu.” cümleleri aile bütünlüğünün önemini, sevgiyi, güveni ve hayatı paylaşmayı ifade eden duygulanım cümleleridir.

Son olarak “takdir/estetik” bağlamı içeren altı ifadenin ise kültürün bireysel bakış açısına göre yansımaları ve aile yapısını kapsayan ifadeler olduğu tespitler arasındadır. Bu ifadelerin beş tanesinde “olumlu” bağlama rastlanmıştır. Örneğin “İkinci vatanım Türkiye, memleketim İzmir.” cümlesi, yurt dışından okumak için Türkiye’ye gelmiş yabancı uyruklu bir gencin yaşadığı aidiyet duygusunu yansıtmaları bakımından “olumlu” bir takdir ifadesidir.

Tablo 2. Veri Kaynağının B2 Seviyesindeki Duygu, Etik ve Estetik Değerlere Yönelik Bulgular

Tema	Kategori	Kod	Kuramın Tutum Basamağı
Türk Kültürü ve Toplumsal Bakış Açısı	Yardımlaşma	...Mehmet Çevik yardım etmek isterken cinayeti işleyen kişi olarak suçsuz yere 33 yıl hapis yattı. (B2/4A)	Etik (Yargı)
		...Âşık Veysel Şatıroğlu, Neşet Ertaş ve Âşık Mahzuni Şerif gibi isimler kültürel değerleri kuşaktan kuşağa aktaran âşıklardan bazılarıdır. (B2/3C)	Etik (Yargı)
	Sanat / Edebiyat	...Âşıklar eserlerinde gurbet, ayrılık, sıla hasreti, ölüm askere gidiş, yiğitlik, düğün gibi toplumsal olayları konu alır. (B2/3C)	Etik (Yargı)
		...Anadolu’nun halk müzikleriyle, yabancı ülkelerdeki popüler müzik türleri arasında bir bağ kurmuşlar ve Anadolu Rock türünün ortaya çıkmasını sağlamışlardır. (B2/3C)	Etik (Yargı)
	Anadolu Medeniyeti	...Oldukça eski bir tarihe sahip olan Peribacaları, farklı medeniyetlere de ev sahipliği yapmıştır. (B2/5A)	Etik (Yargı)
		...Peki, paranın bundan 4000 yıl önce bugünkü Türkiye topraklarında insanların hayatına girdiğini biliyor musunuz? (B2/6C)	Etik (Yargı)
	İnanç	...Zamanında Mevlâna Dergâhı olarak kullanılan müzede Mevlâna Celâleddin Rumi’nin türbesinin yanı sıra eşyaları, değerli el yazmaları da bulunuyor. (B2/4C)	Etik (Yargı)
		...Meryem Ana Evi’nin bir bölümünde Müslümanların namaz kılmaları için küçük bir yer de bulunuyor. (B2/1C)	Etik (Yargı)

Tablo 2’ye göre veri kaynağının B2 seviyesinde toplam on sekiz okuma metni incelenmiştir. Bu metinlerin altı tanesinde “değerleme kuramı”nın “tutum” dizgesinde yer alan “duygu”, “etik” ve “estetik değerler”e karşılık bulan sekiz ifade tespit edilmiştir. Bu ifadelerin tamamı “etik/yargı” bağlamı içermekte olup bu bağlamlarda “yardımlaşma”, “sanat”, “Anadolu medeniyeti” ve “inanç” kavramları öne çıkmaktadır. Örneğin “Mehmet Çevik yardım etmek isterken cinayeti işleyen kişi olarak suçsuz yere 33 yıl hapis yattı.” cümlesi Türk toplumunun yardımlaşma konusunda uç noktalarda davranış sergileyebileceğinin ispatı olarak gösterilebilir. İnanç ve kutsala saygı bağlamında ise özellikle tüm dünyaya kucak açmış Mevlâna Celâleddin Rumi’nin türbesinin ve dergâhının veya Meryem Ana Evi’nin bir bölümünde Müslümanların namaz kılmalarının kültürümüzde önemli bir etik değer olduğu okuma metinleri vasıtasıyla aktarılmıştır.

Tablo 3. Veri Kaynağının C1 Seviyesindeki Duygu, Etik ve Estetik Değerlere Yönelik Bulgular

Tema	Kategori	Kod	Kuramın Tutum Basamağı
Türk Aile Yapısı	Aile Bağı	...oğlumuzu Bedia isminde bir kız musallat olmuş. Bugün Rasim'in odasını düzeltirken mektuplarını buldum. Evladımızın sonunu çok kötü görüyorum. (C1/2C)	Etik (Yargı)
		...Kanuni kimseyi umursamadan sarayın geleneklerini bir yana bırakıp sonunda Hürrem'le evlenir. (C1/2B)	Etik (Yargı)
Türk Kültürü ve Toplumsal Bakış Açısı	Duygusal Tepkiler	...Ömrümün baharını sizin mücevher kutunuzdaki bir inci olarak korumanız altında yaşadım. (C1/2B)	Duygulanım
		...Senden önceki hayatımı bu bakımdan kaybedilmiş bir ömür parçası sayıyorum. (C1/2B)	Duygulanım
	Başarı ve Çalışmanın Değeri (Toplumsal Drama)	...ekonomik düzeyi düşük olanlara umut vermek için bir anda çok zengin olmak herkes için mümkünmüş ve her an olabilecekmış gibi gösterilir. Hâlbuki böyle hikayeler sadece dünyayı değiştirecek bir icat bulan, herkesin ihtiyaç duyduğu yeni bir şey üreten kişiler için geçerlidir. Hiç üretmeden sadece çok çalışarak zengin olma ihtimaliniz oldukça düşüktür. (C1/4B)	Etik (Yargı)
		...Sıfırdan başlayıp çok zengin olanların hikâyeleri çok cezbedicidir. Ne yazık ki peri masallarına inanıp her an zengin olacağımız gibi beklemek sadece bu hayatları izleyip iç geçirmenize neden olacaktır. (C1/4B)	Etik (Yargı)
		...Arzuhalcinin ahlaklı olması, kanunları, yasaklanmış konuları iyi bilmesi, yazısının güzel olması gerekirdi. (C1/3A)	Etik (Yargı)
	Sanat / Edebiyat	...Yeşilçam filmlerinin kendine has, samimi bir yanı vardı bu sayede filmler seyirciyi kendine bağlamıştı . (C1/5B)	Etik (Yargı)
		...öyle ki tüm oyuncular içten tavırlarıyla her filmde seyircinin hayatına girebilmeyi başarmıştı. (C1/5B)	Etik (Yargı)
		...Onlar adeta gerçek hayattaki mahallenin bakkal amcası, yan binadaki teyze ve her sabah işe giderken karşılaşılan sevimli komşu çocuğu olmuştu. (C1/5B)	Etik (Yargı)

Tablo 3'ten hareketle veri kaynağının C1 seviyesindeki kitabında toplam on sekiz okuma metni incelenmiştir. Bu metinlerin beş tanesinde değerlendirme kuramının tutum basamağında yer alan “duygu”, “etik” ve “estetik değerler”e karşılık bulan on ifade tespit edilmiştir. Bunların sekiz tanesinin “etik (yargı)” kapsamında, iki ifadenin ise “duygu /duygulanım bağlamı” kapsamında yer aldığı görülmüştür. Veri kaynağının C1 seviyesinde yine aileye ilişkin ifadeler yer almakta; ancak bu kez örnekler aileye karşı gelmek, ailenin kurallarına ters düşmekle ilgilidir. Bunun yanı sıra Yeşilçam filmlerinin, Türk kültürünü ve sosyal hayatını ne denli canlı ve gerçekçi biçimde yansıttığı da tespitler arasındadır. Örneğin “Onlar adeta gerçek hayattaki mahallenin bakkal amcası, yan binadaki teyze ve her sabah işe giderken karşılaşılan sevimli komşu çocuğu olmuştu.” cümlesiyle komşuluk kavramının Türkler için ne kadar önemli olduğu vurgulanmıştır.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler için Türkçe ders kitabındaki B1, B2, C1 seviyelerinin okuma metinleri, Değerleme Kuramının “tutum” basamağı kapsamında söylem çözümlemesine tabi tutulmuştur. Buna göre veri kaynağının B1 seviyesinde on bir okuma metni

incelenmiş olup kapsam dahilinde otuz yedi ifade tespit edilmiş ve bu ifadelerin “duygulanım” (12), “yargı” (19), “takdir” (6) şeklinde bir dağılım gösterdiği görülmüştür. Bir diğer seviye olan B2’de altı okuma metni ele alınmış ve bunlarda -kapsam dahilinde- sekiz ifade tespit edilmiş, bu ifadelerin ise sadece “yargı” başlığı altında toplandığı belirlenmiştir. Son olarak C1 seviyesinde yer alan beş okuma metni söylem çözümlemesiyle ele alınmış, toplam on ifade tespit edilmiş ve bu ifadelerin “duygulanım” (2) ve “yargı” (8) kapsamında olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Veri kaynağının sadece B1 seviyesinde “tutum” basamağının tüm alt başlıklarında yer alan ifadelere rastlanmıştır; B2 seviyesinde sadece “yargı”, C1 seviyesinde ise “duygulanım” ile “yargı” başlıklarına uygun ifadeler bulunmuştur. Ayrıca B1 seviyesinde incelenen okuma metni ve bu metinlerde tespit edilen ifade sayısı da diğer seviyelerle kıyaslandığında nicel olarak oldukça fazladır. B1 seviyesindeki ifadeler kendi içlerinde ise çoğunlukla “Yargı (Etik)” basamağında yer almıştır. Bunların yanı sıra B2 ve C1 seviyesinde incelenen okuma metinleriyle bunlardan elde edilen ifadelere bakıldığında, bu seviyelerde daha evrensel okuma metinlerine yer verilerek Türk Kültürünü yansıtan okuma metinlerin sayısının B1’e oranla azaldığı görülmüştür. Bu kapsamda daha önce yapılmış çalışmalara bakıldığında, örneğin “Critical Discourse Analysis of Moral Values in EFL Textbook for Senior High School” adlı makalede, Lise İngilizce kitaplarında ahlaki değerlerin özellikle birbirine saygı gösterme noktasında yoğunlaştığı sonucu yer almaktadır. Bu çalışmada da büyük oranda olumlu mesajlarla aile hayatının önemi ve sosyal ilişkiler üzerinde durulmuş, kısacası birlikte yaşamının, aynı ortamı paylaşmanın sonucunda yazılı olmayan kurallara uymanın ve saygının önemi vurgulanmıştır. Bu açıdan mevcut çalışmanın literatürle benzer sonuçlara ulaştığı söylenebilir.

Veri kaynağında seviyeler ilerledikçe “tutum” basamağına dair bulguların azalması ve okuma metinlerinin daha evrensel konulardan tercih edilmesi Türk kültürüne ait değerler açısından bir eksiklik olarak görülebilir. Dolayısıyla seviye ilerledikçe dilin daha doğal yapısına yönelik bir öğrenme sürecine girildiği varsayıldığında öğretim materyallerinde hedef dilin değerlerine ait ifadelerin artış göstermesi, Türkçeyi öğrenmeye olumlu katkı sunabilir. Ayrıca mevcut çalışmanın kapsamında yabancı dil olarak Türkçe öğretimine yönelik daha fazla çalışmanın yapılması ve mevcut durumun ortaya konması da alana katkı sağlayabilir. Bu çalışma, özellikle bu anlamda bir örnek teşkil etmesi alanla ilgili ileride yapılacak çalışmalara zemin hazırlaması açısından önem arz etmektedir.

Ek Beyan

- Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sağlamıştır.
- Makalenin tüm süreçlerinde JEPS'in araştırma ve yayın etiği ilkelerine uygun olarak hareket edilmiştir.
- Bu çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

- Aktaş, T. (2005). Yabancı Dil Öğretiminde İletişimsel Yeti. *Journal of Language Linguistic Studies*, 1(1), 45-57.
- Baş, T. ve Akturan, U. (2008). *Nitel araştırma yöntemleri NVivo 7.0 ile nitel veri analizi (1. baskı)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Baykal, N. (2016). Değerleme Kuramı Açısından Türkler ve Türkçe. *Uluslararası Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Dergisi*, 1(1), 111-130.
- Bölükbaş, F. ve Keskin, F. (2010). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Metinlerin Kültür Aktarımındaki İşlevi. *International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 5(4), 221-235.
- Bölükbaş, F., Yılmaz, Y. M. ve Keskin, F. (Ed.). (2024). Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler Ders Kitabı B1. İstanbul: Kültür Sanat Basım.
- Bölükbaş, F., Yılmaz, Y. M. ve Keskin, F. (Ed.). (2024). Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler Ders Kitabı B2. İstanbul: Kültür Sanat Basım.
- Bölükbaş, F., Yılmaz, Y. M. ve Keskin, F. (Ed.). (2024). Yeni İstanbul Uluslararası Öğrenciler Ders Kitabı C1. İstanbul: Kültür Sanat Basım.
- Börekçi, M. (2009). *Türkiye Türkçesinde yapı ve işlev bakımından sözcükler*. Erzurum: Eser Ofset
- Çelik, H. ve Ekşi, H. (2008). Söylem Analizi. *Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*. 27(1). 99-117.
- Demo, D. A. (2001). Discourse Analysis for Language Teachers. *ERIC Digest*, 1-7.
- Ercan, G. S. ve Dizdarcı, E. (2016). Medyada Yargı: Gazete Köşe Yazıları Örneği. *Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (12), 98-119.
- Fairclough, N. (2003). *Analysing discourse: Textual analysis for social research*. London and New York: Routledge Taylor & Francis Group.
- Gür, T. (2011). *Türkçe öğretmen adaylarının dil tutumları ve dil kullanımlarının söylem çözümlemesi yöntemi ile betimlenmesi*. Doktora tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Jones, R. H. (2012). *Discourse Analysis: A Resource Book for Students*. London And New York: Routledge.
- Kalın Sali, M. (2018). *Yunan öğrencilerin yabancı dil olarak Türkçeyi öğrenirken karşılaştıkları zorluklar*. Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart üniversitesi, Çanakkale.
- Khoirunnisa, F., Suryaman, M., & Yanto, E. S. (2021). Moral Education In ELT: A Critical Discourse Analysis of Tolerance Values Represented in Indonesian EFL Textbook. *ELTIN Journal*, 9(2), 88-100.
- Kılıç, F. G. ve Kemiksiz, Ö. (2024). An Overview of the Coursebooks for Teaching Turkish as a Foreign Language Within the Context of Core Values in Education. *Pegem Journal of Education and Instruction*, 14(3), 417-425.
- Kıran, Z. ve Eziler Kıran, A. (2018). *Dilbilime giriş*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Kocaman, A. (2009). *Söylem üzerine*. Ankara: ODTÜ Yayıncılık.

- Korkmaz, Z. (2007). *Gramer terimleri sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları.
- Kudat, C. (2007). Yabancı Dil Öğretiminde Yazınsal Metin Kullanımı. A. O. Öztürk (Ed.) *Yabancı Dil Eğitimi Bölümlerinde Edebiyat Öğretimi içinde* (54-66). Çanakkale: Anı Yayıncılık.
- Martin, J. R. ve White P. R. R. (2005). *The language of evaluation: appraisal in english. england: palgrave macmillan*. Antony Rowe Ltd, Chippenham and Eastbourne: Great Britain.
- MEB-TYDÖP, (2020). Millî Eğitim Bakanlığı Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- Mora, N. (2011). *Annotating expressions of engagement: a contrastive (english spanish) corpus study for computational processing*. Yüksek Lisans Tezi, Faculty of English Philology, Spain.
- Oktar, L. (2011). Eleştirel Söylem Çözümlemesi Çerçevesinde Değerlendirme Kuramı. Doğan Aksan Çalıştayı.
- Ökten, C. E. ve Kavanoz, S. (2014). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimini Hedefleyen Ders Kitaplarında Kültür Aktarımı. *Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(3), 845-862.
- Özdemir, M. (2010). Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 323-343.
- Özmen, B. D., (2019). *Türkçe Günlük gazetelerde kadına karşı şiddet haberlerinin değerlendirme kuramı alt dizgelerinden yargı çerçevesinde incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Pelto, P. J. ve Pelto, G. H. (1978). *Anthropological research: the structure of inquiry*. Cambridge, MA: Cambridge University Press.
- Puspitasari, D., Widodo, H. P., Widyaningrum, L., Allamnakhrah, A., Puspitasari, R. ve Lestari, D. (2021). How do primary school English textbooks teach moral values? A critical discourse analysis. *Studies in Educational Evaluation*, 70(1), 1-11.
- Silmi, M. M. A., Didin, N. H., Husna, N. ve Alek. (2023). Critical Discourse Analysis of Moral Values in EFL Textbook for Senior High School. *Al-Lisan: Jurnal Bahasa (e-Journal)*, 8(1), 45-61.
- TMV-YDTÖP, (2020). Türkiye Maarif Vakfı Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Programı. İstanbul: Bayem Ajans.
- Vardar, B. (1998). *Açıklamalı dilbilim terimleri sözlüğü*. Ankara: ABC Kitabevi.
- Waring, H. Z. (2018). *Discourse analysis: the questions discourse analysts ask and how they answer them*. New York: Routledge.